

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

OŁTARZA GŁÓWNEGO W KOŚCIELE
PW. ŚW. BARTŁOMIEJA APOSTOŁA W SĘPÓLNI KRAJEŃSKIM

Program prac i zalecenia konserwatorskie

1.1. Program prac dla elementów konstrukcyjnych polichromowanych

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji opisowej oraz fotograficznej i oceny łążeń elementów ołtarza.
2. Demontaż możliwych do rozbiórki części ołtarza wraz z dokładną inwentaryzacją i opisem poszczególnych elementów.
3. Dokładne zabezpieczenie elementów na czas przewożenia do miejsca pracy.
4. Oczyszczenie na sucho z zabrudzeń powierzchniowych i luźnego kurzu, wykonane metodą mechaniczną przy pomocy pędzli oraz odkurzacza.
5. Ocena stanu zachowania, technologii i zakresu występowania warstw pierwotnych – odkrywką, ew. badania identyfikacyjne.
6. Usunięcie przemalowań, wtórnych powłok malarskich metodą mechaniczną, możliwe próby środków chemicznych.
7. Oczyszczenie powierzchni odwrocia desek drewnianych – przy pomocy gumek oraz mieszaniny wody i szarego mydła z dokładnym wymyciem użytego detergentu.
8. Dezynsekcja aktywnych żerowisk drewnojadów przy pomocy iniekcji środkiem owadobójczym.
9. Impregnacja drewna metodą pędzlowania oraz iniekcji żywicy syntetycznej (Paraloid B-72) w miejscach osłabionej struktury drewna. Elementy o wysokim stopniu degradacji proponuje się zanurzać w kąpeli, aby materiał całkowicie nasączył się żywicą, co pozwoli na dobre utwardzenie zniszczonego drewna.
10. Usunięcie starych, niezdatnych do użytku gwoździ i połączeń stolarskich.

11. Usunięcie wtórnych uzupełnień drewna, które zostały wykonane z nieodpowiedniego materiału.
12. Jeżeli zajdzie taka konieczność – wymiana tych elementów drewnianych, które podczas procesów destrukcji zostały prawie całkowicie uszkodzone i nie nadają się do użytku.
13. Sklejenie pęknięć oraz wypełnienie ubytków drewna przy pomocy odpowiedniego kleju stolarskiego typu Vinavil oraz fleków dociętych z tego samego rodzaju drewna lub przy pomocy żywicy epoksydowej z dodatkiem wiórów drzewnych różnej frakcji. Możliwe również uzupełnienia z żywicy epoksydowej dwuskładnikowej typu Araldite SV/HV36. Powierzchnia kitów powinna być poprawnie opracowana, nie wystając poza lico oryginału.
14. Uzupełnienie ubytków w ciągłości zapraw za pomocą masy klejowo-kredowej z dokładnym opracowaniem powierzchni. W przypadku odspojień, podklejone zostaną za pomocą roztworu kleju Vinavil, dyspersji wodnej Primal AC itp.
15. Reintegracja warstwy malarskiej, po akceptacji kolorystyki z komisją konserwatorską.
16. Zabezpieczenie elementów malowanych werniksem.
17. Montaż części ołtarza na miejscu docelowym z uwzględnieniem wzmocnienia łączy i stabilizacji konstrukcji.
18. Wykonanie dokumentacji prac konserwatorskich i restauratorskich.

1.2. Program prac dla rzeźb

1. Zabiegi konserwatorskie przy materiale drewnianym i wykonanie uzupełnień ubytków drewna oraz zapraw analogicznie jak w przypadku elementów konstrukcji ołtarza. Ewentualne większe ubytki drewna zostaną dorzeźbione z drewna tego samego gatunku.
2. Po wykonaniu badań stratygraficznych, wraz z komisją konserwatorską zostanie ustalona kolorystyka polichromii oraz lokalizacji złocień i srebrzeń na rzeźbach.
3. Usunięcie wtórnych warstw malarskich na karnacjach oraz wtórnych warstw pozłoty i srebrzeń wykonanych techniką nieszlachetną.
4. Reintegracja warstwy malarskiej na karnacjach za pomocą punktowania farbami całkowicie odwracalnymi.

5. Scalenie lub rekonstrukcja pierwotnych złoceń złotem płatkowym oraz srebrem proszkowym na pulmentach.
6. Zabezpieczenie warstw karnacyjnych.
7. Wykonanie laserunków na zloceniach – jeśli takowe istnieją.
8. Montaż części ołtarza na miejscu docelowym z uwzględnieniem wzmocnienia łączy i stabilizacji konstrukcji.
9. Wykonanie dokumentacji prac konserwatorskich i restauratorskich.

1.3. Program prac dla elementów złożonych i srebrzonych

1. Zabiegi konserwatorskie przy materiale drewnianym i wykonanie uzupełnień ubytków drewna oraz zapraw analogicznie jak w przypadku elementów konstrukcji ołtarza. Ewentualne większe ubytki drewna zostaną dorzeźbione z drewna tego samego gatunku.
2. Po wykonaniu badań stratygraficznych, wraz z komisją konserwatorską zostanie ustalona technika i technologia złoceń.
3. Usunięcie wtórnych warstw pozłoty i srebrzeń wykonanych techniką nieszlachetną.
4. Scalenie lub rekonstrukcja pierwotnych złoceń złotem płatkowym oraz srebrem proszkowym na pulmentach.
5. Zabezpieczenie srebrzeń.
6. Wykonanie laserunków na zloceniach i srebrzeniach – jeśli takowe istnieją.
7. Montaż części ołtarza na miejscu docelowym z uwzględnieniem wzmocnienia łączy i stabilizacji konstrukcji.
8. Wykonanie dokumentacji prac konserwatorskich i restauratorskich

1.4. Program prac elementów kamiennych ołtarza

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji opisowej oraz fotograficznej.
2. Oczyszczenie na sucho z zabrudzeń powierzchniowych i luźnego kurzu.
3. Po wstępnym oczyszczeniu i analizie stanu zachowania ustalony zostanie ostateczny zakres wymaganych zabiegów.

Bydgoszcz, dnia 10 lipca 2024 r.

DECYZJA NR ZR/5/2024

Na podstawie przepisu art. 6 ust. 1 pkt. 2 lit. a, art. 7 pkt. 1, art. 36 ust. 1 pkt. 1, art. 89 pkt. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zmianami) § 12 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 81 ze zm.), oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r., poz. 572),

po rozpatrzeniu wniosku: **Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim, ul. Farna 4, 89-400 Sępólno Krajeńskie, reprezentowanej przez Ks. Henryka Lesnera – Proboszcza**

z dnia **03.07.2024 r.** (wpływ 04.07.2024 r.)

w sprawie wydania decyzji na: prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – ołtarzu głównym z kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim

po z w a l a m

Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim na przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy ołtarzu głównym z kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim, wpisanym do rejestru zabytków województwa Kujawsko-Pomorskiego pod nr B/442/1-9 decyzją z dnia 20.05.2024r., zgodnie z programem prac konserwatorsko-restauratorskich, opracowanym przez zespół dyplomowanych konserwatorów dzieł sztuki: mgr Dominikę Szczepanowską, mgr Małgorzatę Garlicką i mgr Emilię Wiśniewską-Straszak, uzgodnionym pod względem ochrony konserwatorskiej opinią nr 707/2023 z dnia 08.09.2023r.

Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zmianami).

Termin ważności decyzji upływa z dniem: 31 grudnia 2027 r.

Zobowiązuje się wnioskodawcę do:

1. Zapewnienia osoby kierującej pracami albo samodzielnie wykonującej prace spełniającej wymagania, o których mowa w art. 37a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
2. przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku tych prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby kierującej pracami albo wykonującej prace z podaniem:
 - a) imienia, nazwiska i adresu osoby,
 - b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a ust. 1 i 2 ustawy,
 - c) oświadczenia osoby, o której wyżej mowa, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo samodzielnego ich wykonania;
3. Zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatura w Bydgoszczy) o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu prac.
4. Niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac

5. Prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu prac w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac.
6. Opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu prac i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac.
7. Podjęcia innych działań, które zapobiegą uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

Uzasadnienie

W dniu 4 lipca 2024r. do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Toruniu Delegatury w Bydgoszczy wpłynął wniosek Ks. Henryka Lesnera - proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim w sprawie wydania decyzji pozwalającej na przeprowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – ołtarzu głównym, należącym do wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim. Do wniosku dołączono dowód opłaty skarbowej za wydanie decyzji administracyjnej – pozwolenia na prace przy zabytkach oraz program prac konserwatorsko-restauratorskich opracowany przez zespół dyplomowanych konserwatorów dzieł sztuki: mgr Dominikę Szczepanowską, mgr Małgorzatę Garlicką i mgr Emilię Wiśniewską-Straszak, zawierający również dokumentację fotograficzną. Ołtarz główny został wpisany do rejestru zabytków pod nr B/442/1-9, decyzją z dnia 20.05.2024r. i podlega ochronie zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Formą tej ochrony jest wpis do rejestru zabytków (art. 7 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga m.in. prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, badań konserwatorskich, badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Pozwolenie to ma formę decyzji administracyjnej zgodnie z art. 104 k.p.a.

Rokokowy ołtarz główny powstał w 2 poł. XVIII w. i wykonany został z drewna, którego powierzchnia pokryta jest polichromią, zdobiony ornamentálną, złożoną snycerką. W nastawie ołtarza eksponowane są rzeźby figuralne przedstawiające Chrystusa Ukrzyżowanego, któremu towarzyszą Maria Magdalena i św. Jan. W zwieńczeniu ołtarza umieszczone są figury dwóch aniołów i dwóch świętych niewiast.

Celem planowanych prac konserwatorskich i restauratorskich będzie przede wszystkim przywrócenie pierwotnej, rokokowej aranżacji artystycznej obiektu, a także powstrzymanie degradacji biologicznej, spowodowanej działalnością owadów żerujących w drewnie. W aspekcie estetycznym zakłada się oczyszczenie z zabrudzeń i usunięcie wtórnych nawarstwień kolorystycznych, przywracając ołtarzowi historyczne wartości artystyczne. W zakresie prac przewidziano pełną konserwację techniczną oraz zabiegi estetyczne, które przywrócą architekturze ołtarza, rzeźbom oraz detalom snycerskim estetykę możliwie najbardziej zbliżoną do założeń autorskich z zachowaniem możliwie największego stopnia oryginału. Wszystkie zabiegi poprzedzi wnikliwa analiza technologii i techniki wykonania dzieła, określenie zakresu i przyczyn zniszczeń oraz przeprowadzenie prób gwarantujących właściwy dobór środków i metod konserwatorskich dostosowanych do techniki oryginału.

„Program prac konserwatorskich i restauratorskich ołtarza głównego w kościele pw. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim”, opracowany przez zespół dyplomowanych konserwatorów dzieł sztuki: mgr Dominikę Szczepanowską, mgr Małgorzatę Garlicką i mgr Emilię Wiśniewską-Straszak został w całości pozytywnie zaopiniowany pod względem konserwatorskim pod nr 707/2023 dnia 08.09.2023r.

W ocenie Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków konserwacja ołtarza głównego jest konieczna ze względu na niskiej wartości artystycznej, wielowarstwowe przemalowania powierzchni zarówno ołtarza jak i rzeźb, zacierające modelunek snycerski, oraz ahistoryczną technikę pozłotniczą zastosowaną przy wtórnym pozłoceniu ornamentów, odbiegającą od założeń epoki, obniżającą wartości dawności i wartości historyczne ołtarza. A także ze względu na osłabienie właściwości fizyko-mechanicznych drewna przez owady oraz uszkodzenia mechaniczne wynikające z

wieloletniego używania. Przywrócenie wszystkim elementom ołtarza pierwotnych założeń technicznych i technologicznych wpłynie pozytywnie na podniesienie wartości zabytkowych i artystycznych. Zamierzone działania odpowiadają zasadom konserwatorskim i mogą być dopuszczone do realizacji, a zatem orzeczono jak w rozstrzygnięciu przedmiotowej decyzji.

Mając powyższe na uwadze, oraz w oparciu o art. 5 pkt. 2 i 3, art. 6 ust. 1 pkt. 2 lit. a, i art. 36 ust. 1 pkt. 1, art. 89 pkt. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należało orzec jak w rozstrzygnięciu.

Pouczenie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronie odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za moim pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jego doręczenia (art. 127 § 1 i § 2 oraz art. 129 § 1 i § 2 Kpa)

Z up. Kujawsko-Pomorskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
Kierownik Delegatury

Janusz Flemming
mgr inż. Janusz Flemming

Otrzymują:

1. Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Bartłomieja Apostoła w Sępólnie Krajeńskim
2. WUOZ/DB a/a

Na podstawie Ustawy z dnia 16.11.2006r. o opłacie skarbowej
(Dz. U. z dnia 2023r. poz. 2111) na rachunek bankowy Urzędu Miasta
Torunia NR 37 1160 2202 0000 0000 8344 0799
pobrano opłatę skarbową w wysokości 82 zł w dniu 04.07.2024r. LL